

"Sırr-ı Kayyumiyetle en cüz'î bir fiil-i icadî, doğrudan doğruya bütün kâinat Hâlıkının fiili olduğuna delalet eden bir sırr-ı a'zamı taşıyor." nasıl bir fiilin, bütün kâinat Halık'ının fiili olduğunu gösterir?

"Kayyumiyet", istisnasız her şeyin İlahi kudret ile ayakta durmasını ifade ediyor.

Yani atomdan ta galaksilere kadar her şey varlığında ve hareketlerinde, Allah'ın kudreti ile varlar ve onun kuvveti ile hareket ediyorlar. Allah kudretini bir an bu kâinattan ve varlıklardan çekse, her şey yerle bir olup helak olur. İşte kudretin kâinat ile olan bu münasebetine **"kayyumiyet"** deniyor.

Bu hususta küçük bir iş ile büyük bir iş arasında fark bulunmuyor. Yani *"Hadi büyük galaksileri boşlukta durdurup döndüren İlahi kudrettir."* denilebilir, ama *"Bir saman çöpünü de ona isnat edip dayandırmak gerekmez."* denilemez. Çünkü kâinatta en küçük işten en büyük işe kadar her şeyi çekip çeviren ve yaratan Allah'tır ve Onun sonsuz kudretidir.

Sonsuz kudret ile kâinat arasında bir an bile inkıta (*kopma ve kesilme*) düşünülemez.

Eli ile tepsiyi havada tutan bir adam, bir müddet sonra elini tepside çekse tepsi havada kalır demek ne kadar deli saçması bir fikir ise, *"Allah mahlukatı yarattıktan sonra kendi hâline bıraktı, işler kendiliğinden yürüyor."* fikri de o denli deli saçması bir fikirdir.

Yani Allah'ın mutlak sıfatları şu kâinattan zerre bir miktar elini çekse kâinat yok olur. Kâinatın kendi kendini icad edip devam ettirmesi nasıl mümkün değilse, Allah tarafından yoktan var edildikten sonra kendi hâline bırakması aklen ve naklen de mümkün değildir. Matbaa nasıl usta olmadan kendi başına kitap basamıyor ise, aynı şekilde kâinatta kendi başına sinek ve böcek yaratamaz.

Allah'ın kâinata müdahale etmeden bütün bu işlerin kendi başına olup bitebilmesi için her şeyin ilah gibi olması gerekiyor. Bir zerrenin bir adım atabilmesi, bütün kâinatın plan ve programına uyum içinde olması ile mümkündür. Öyle ise ya *"Zerre ilah gibi her şeyi bilir ve ona göre adım atar."* diyeceksin ki bu muhaldir ya de **"Bu zerre Allah'ın tedbir ve terbiyesinde, kayyumiyet sırrı ile hareket eden aciz bir memurdur."** diyeceksin.